

Предлог за измени и дополнувања на Законот за здруженија на граѓани и фондации¹

Во член 2, став 2 и 3 стануваат **член 7а** пред член 7 и се додава уште еден став.

"Здруженијата на граѓани и фондациите се непрофитни организации"

"Ако во работењето на здруженијата на граѓани и фондациите се оствари добивка, таа мора да биде употребена исклучително за поддржување и остварување на нивните цели и активности утврдени со статутот".

"Вака остварената добивка не смее да се распределува на било кое лице во здружението на граѓани или фондацијата, било да е основач, вработен, член, директор, член на управен одбор или некој друг орган."

Образложение: делот од законот кој се однесува на непрофитноста, би требал да претставува една целина за да не се внесува забуна.

Исто така, се јавува проблем кај судиите кои го применуваат Законот, бидејќи тие го мешаат **концептот на непрофитност** (значи, не е основната интенција на една организација да генерира профит), со **принципот на недистрибуирање**, (што значи дека профитот ако се јави не смее да се дели на основачите, членовите, членовите на управниот одбор, на вработените и слично). Во таа смисла можеби одредбата треба да се појасни, на пример: "без интенција примарно да остварува добивка" (Хрватска), или "правни лица со непрофитна интенција не ја распределуваат добивката" (Бугарија), или "добивката нема да биде распределувана на било кој основач, вработен, директор или друго лице".

Во член 2 да се додаде нов став кој ќе гласи:

"Освен здруженија на граѓани и фондации од став 1 на овој член, според овој закон може да се регистрираат и други правни форми (како институти, непрофитни корпорации и сл) кои се непрофитни и подлежат на истиот правен режим како и здруженијата на граѓани и фондациите."

Образложение: Вонредната шареноликост на формите на организирање на граѓанскиот сектор не би можела да биде опфатена без присуство на ваква одредба. Есенцијалната карактеристика за сите овие организации е

¹ Службен весник на Република Македонија бр. 31 од 2 јули 1998

непрофитноста, која е всушност основен услов за една организација да биде регистрирана според овој закон.

Во член 3 како став 3 да се додаде:

Здруженијата и фондациите во своите активности можат да се изјаснуваат за сите прашања од интерес на јавноста, како и да се јавуваат како иницијатори за донесување на закони и други прописи врзани со нивните активности и опсег на интерес.

Во член 6 став 3 пред точката се додава

"..освен во други форми на здружение или фондација".

Образложение: Оваа корекција е потребна за да биде појасна интенцијата на законодавецот дека здружение на граѓани **може** да се трансформира во фондација и обратно, бидејќи ионака се задржува непрофитниот карактер на организацијата, која е една од најважните компоненти за нив.

Член 7 став 2 да се избрише и на негово место да се стави нов став кој гласи:

"Здруженијата на граѓани и фондациите можат да вршат стопански дејности воколку тие се во согласност или се поврзани со целите определени во статутот на организацијата"

Во член 7 став 3 да се избрише зборот **"единствено"**.

Во член 7 да се додаде став 4 кој ќе гласи:

"Друштво со ограничена одговорност или акционерско друштво може да се основа ако здружението на граѓани или фондацијата имаат годишни приходи од најмалку 100.000 EUR."

Образложение: Иако Коментарот на Законот од 1998 кој беше подготвен по изгласувањето на Законот, јасно наведува дека економска активност е возможна под определени услови, сепак јазичниот стил на старото решение во овој став внесува забуна во неговото толкување. Од причина што погрешното толкување се применува и во самите судови кои ја применуваат оваа материја, се препорачува оваа промена.

Со наведената предлог-измена би можела да се овозможи поголема самостојна финансиска одржливост на организациите. Не би имало логика една организација која е активна во областа на образованието да не продава некое свое издание со економски прифатлива цена, имајќи за цел барем да ги покрие трошоците за нејзино печатење, или некоја друга да не наплаќа за стручната обука која таа им ја дава на други организации. Се разбира, овие стопански дејности не се изземаат по автоматизам од плаќање на сите даночни обврски кои еден друг стопански субјект би ги имал. Во случај да се определи некаква даночна бенефиција, таа би се однесувала само на ОЈИ. Ваков приод кон ова прашање веќе е усвоен во многу други држави од Централна и Источна Европа².

²Единствен исклучок е Литванија.

За илустрација се наведени следните примери:

Хрватскиот Закон од 2001, член 5 гласи:

(1) Здружението (или фондацијата) може од моментот на неговото основање, да ги остварува оние активности кои служат за реализација на статутарните цели

(2) Освен активностите наведени во став 1 на овој член, здружението (или фондацијата) може да се вклучи во активности со цел остварување на добивка, во согласност со закон.

..

(4) Здружението нема (не смее) да ги остварува активностите наведени во ставовите 1 и 2 на овој член со цел остварување на добивка за членовите на здружението (или фондацијата) или за трети лица. Ако при работењето на организацијата се јави добивка, таквата добивка ќе биде употребена изрично за остварување на активностите кои се во согласност со статутарните цели.

Бугарскиот закон, член 3 гласи:

(1) Правни лица со непрофитни цели се слободни да ги определат начините за остварување на нивните цели.

(2) Ограничувања на активностите и на средствата за постигнување на целите на правните лица со непрофитни цели можат да бидат наметнати единствено преку закон.

(3) Правни лица со непрофитни цели можат да се впуштат во дополнителни економски активности само ако тие се во сродност со нивната главна регистрирана статутарна активност и ако тие ги употребат приходите за да ги достигнат статутарните цели.

..

(5) Правните лица со непрофитни цели можат да остваруваат економска активност во согласност со законите кои го нормираат односниот вид на економска активност.

(6) Правните лица со непрофитни цели не ја распределуваат добивката.

Во Албанија законот определува дека економската активност мора да биде во согласност со целите на организацијата, да биде пријавена како извор на приход, и не смее да претставува примарна цел на организацијата.

Член 8 да се брише.

Образложение: Овој член во пракса ги збунува судиите, бидејќи некои се на мислење дека според овој член НВО смеат да работат само на територијата на Република Македонија или стриктно само на онаа територија која е наведена во статутот. Со цел да не се делува ограничувачки врз евентуалните идни меѓународни ангажмани на некои домашни НВО (тоа е веќе случај со некои организации), се предлага овој член да се избрише, за да се избегне неговата погрешна интерпретација). Самото регистрирање кое се води по територијален принцип, со оглед на

тоа каде се наоѓа седиштето на организацијата, е апсолвирано во чл. 43 ст.1 на овој Закон.

Во член 12 став 3 во алинеите да се додаде и следната алинеја: **"отчетноста и транспарентноста во досегашното работење"**. Останатиот член останува како што е, бидејќи се однесува на јавното овластување што некоја граѓанска организација би можела да ја добие од страна на некој државен орган или министерство. Дополнително следи цел нов дел од законот кој ги регулира организациите од јавен интерес.

Во член 14, после став 1 да се додаде нов став, кој ќе гласи: **"Како основачи на здружение на граѓани можат да се јават и правни лица, заради задоволување на заеднички цели и интереси, наведени во член 2 став 1 од овој закон"**.

Образложение: бројни држави³ овозможуваат и правни лица да основаат здружение, преку кое тие ги промовираат своите интереси. Но исто така, ваква определба би била во согласност со интенцијата на член 11 од Европската Конвенција за заштита на човековите права и слободи, како и со духот на толкувањето на Европскиот суд за човекови права⁴. Ова решение би имало и индиректен поттикнувачки развиток на определени стопански дејности или гранки. Како пример би го навеле хипотетичното основање на здружение на хотелите од Охридската ривиера кои би имале за цел унапредување на туризмот. Досегашното непостоење на оваа можност делуваше рестриктивно за некои обиди или идеи на граѓани кои би сакале да промовираат такви заеднички интереси. Со усвојување на ваквата можност не се нарушува суштината на здружувањето на индивидуални лица во здружение (впрочем, правото на здружување е загарантирано и во Уставот) туку напротив, таа се збогатува. Исто така, Советот на Европа во својот документ од 23-25 март 1998 година⁵, наведено е дека е особено пожелно да се дозволи на правните лица да основаат граѓански организации⁶.

Член 16 став 1 да се брише и на негово место да се наведе: **"Најмалку петмина граѓани можат да основаат здружение на граѓани"**

Член 17 да се брише.

³ Како Хрватска, Германија, Унгарија, Естонија и многу други.

⁴ Во предметот Обединета Комунистичка партија на Турција и други наспрема Турција во 1998 имплицитно е наведено објаснувањето на член 11 од Европската конвенција. Таму терминот "секој" е интерпретиран широко, опфаќајќи физички и правни лица, државјани на определена земја и странци, како и деца.

⁵ Документот е под наслов "Правниот статус на невладините организации и нивната улога во плуралистичката демократија", во рамките на правната соработка на Советот на Европа за развојот и консолидацијата на демократската стабилност, кој датира од 23-25 март 1998 година.

⁶ Точка 17 страна 5 од документот.

Образложение: Принципите на европското законодавство наведуваат дека не би требало да постои ограничување за лица под 18 години да можат да основаат здружение. Други држави ова прашање го решаваат со следната формулација: Чешка Република, "Закон за здружување на граѓани" член 6 став 2 вели "Предлогот за основање на здружение ќе биде поднесен од не помалку од тројца граѓани од кои барем еден мора да има навршено 18 години".

Член 20 алинеја 3 зборот "оптоварување" да се замени со "отповикување". Во прашање е печатна грешка во Службениот весник.

Член 21 во став 1 да се бришат зборовите **"граѓанин државјанин на Република Македонија"**.

Образложение: Хармонизацијата на нашето со европското законодавство налага да не постои ограничување или условеност што се однесува до правото на здружување. Затоа, здружувањето не би требало да биде условено со државјанството или возраста на индивидуите кои би сакале да се здружат. Сличните организувања во Хрватска резултираа во одлуки донесени од Хрватскиот уставен суд кој поништи неколку одредби од односниот закон кои реферираа на ова прашање. Со таа интервенција, Хрватскиот Устав беше амандиран за да му се дозволи на "секој" да ја остварува слободата на здружување, вклучувајќи странци, бегалци и апатриди⁷.

На слични чекори во корекција на своето законодавство беше принудена и Белгија. Конкретно, во случајот Комисијата на Европските заедници против Белгија од 29 јуни 1999 година, Европскиот суд на правдата беше на став дека белгискиот закон според кој белгиски државјанин учествува во администрацијата на здружението и белгиските државјани го сочинуваат мнозинството во управниот одбор со цел да добие здружението статус на правно лице според белгискиот закон, ги прекршува анти-дискриминаторските одредби од Спогодбата на Европската комисија.

Што се однесува до дозволената возраст за основање на здружение на граѓани, оваа одредба во случај да не се дозволи и лица кои не се полнолетни да можат да основаат здружение на граѓани, се коси со Конвенцијата за правата на детето, член 15, каде на децата им е овозможено правото на здружување⁸.

⁷ Народне новине РХ бр.28/2001 и исто така член 43 од Уставот во Народне новине бр.41/2001

⁸ Единствените рестрикции во оваа смисла реферираат на оние што се иманентни на едно демократско општество, за интересите на националната безбедност или јавната безбедност, јавниот ред и мир, заштита на здравјето или моралот, или заштитата на правата и слободите на другите.

Член 29 став 1 да се бришат зборовите "во кој мнозинството од членовите се државјани на Република Македонија".

Член 32 став 3 да се издвои во посебен член **32а** кој ќе гласи:

Имотот на фондацијата го сочинуваат основачкиот влог и останатиот имот и приходи на фондацијата.

За да ги оствари своите статутарни цели, фондацијата може да ги користи приходите од основачкиот влог и останатите приходи и имот. Основачкиот влог изнесува најмалку 5.000 евра во денарска противвредност според средниот курс на валута утврден и објавен од Народната банка на Република Македонија на денот на поднесувањето на актот за упис во регистарот, но може да биде и друг вид сопственост (движен и недвижен имот, хартии од вредност, стока, како и други сопственички права врз кои нема никакви побарувања) изразена во пари.

Да се додаде нов член **32б** кој ќе гласи:

"Имотот на фондацијата и се пренесува на денот на нејзиното регистрирање.

Во случај фондацијата да не се регистрира, лицето кое е одговорно за чување на имотот е обврзано веднаш да го врати на основачот или основачите.

Во случај фондацијата да не се регистрира, а е во прашање тестамент, основачкиот влог се враќа на легалните наследници."

Исто како и во член 29, и во член 40 да се избрише вториот став.

Во член 35 да се додаде нова алинеја 6 која ќе гласи:

"името на лицето кое ќе биде одговорно за имотот на фондацијата, сè до нејзиното регистрирање".

Член 37 алинеја 7 да се додаде **"условите и постапката на фондацијата, нивната ротација, отповикување и нивниот делокруг на работа".**

Член 38 се менува и гласи:

"Секоја фондација може да се спои со друга фондација, во случај кога имотот на таа фондација не е доволен за постигнување статутарно определените цели и ако фондацијата во која се спојува има слични статутарни цели.

Одлуката за спојување се донесува од управниот одбор, ако со статутот не е поинаку регулирано.

Пред да се реализира спојувањето, обете фондации потпишуваат договор за спојување, во кој фондацијата која се спојува приложува попис на нејзиниот имот.

Во случај на спојување, фондацијата се спојува без ликвидација.

При спојувањето, основниот суд ја брише фондацијата која се спојува и ја дополнува одлуката за регистрација на фондацијата која го прифаќа спојувањето."

Член 39 став 1 да се измени и да гласи: "Органи на фондацијата се управниот одбор и надзорниот одбор".

Член 40 став 1 се менува и гласи:

"Управниот одбор на фондацијата:

- **ја претставува фондацијата и ги води нејзините работи**
- **донесува статут и други акти**
- **усвојува завршна сметка и финансиски план**
- **решава за спојување со друга фондација (во случај ако не е регулирано со статутот)"**

Се додава и став 1а кој гласи:

"Членовите на управниот одбор не смеат да бидат вработени во фондацијата."

Се додава нов член 40а кој гласи:

"Ако со статутот не е поинаку определено, мандатот на членовите на управниот одбор е четири години, со право на реизбор.

При основањето на фондацијата, првиот состав на управниот одбор се определува од основачот (или основачите) или од тестаменталниот извршител.

Ако со статутот не е поинаку определено, членовите на управниот одбор го избираат претседателот на управниот одбор, кој ги свикува седниците и раководи со нив."

Да се додаде нов член 42а кој ќе гласи:

"Ако со статутот не е поинаку определено, надзорниот одбор брои најмалку три лица и при основањето на фондацијата нив ги предлагаат основачите."

Да се додаде нов член 42б кој ќе гласи:

"Надзорниот одбор на фондацијата:

- **го контролира работењето на фондацијата**
- **ја прегледува годишната завршна сметка**
- **се грижи за работењето на фондацијата согласно Законот и нејзините акти**
- **го известува управниот одбор за откриени недоследности и предлага начини за нивно надминување**
- **еднаш годишно поднесува извештај на управниот одбор за сопствената работа**
- **ги прегледува сметководствените книги и други документи на фондацијата**

- бара вонредна седница на управниот одбор ако е од интерес за фондацијата или ако таа не се свикува од страна на управниот одбор
- има право да присуствува на седниците на управниот одбор и да дискутира за прашања за кои смета дека се важни за фондацијата"

По член 42 се додава цел дел кој гласи:

IV. ОРГАНИЗАЦИИ ОД ЈАВЕН ИНТЕРЕС⁹ (ОЈИ)

член 43а

Здружение на граѓани или фондација ќе има статус на организација од јавен интерес ако:

- **е непрофитна (според чл. 7а од овој закон)**
- **е регистрирана според одредбите на овој закон**
- **ако е организирана и раководена првенствено за остварување активности од јавен интерес, како што е дефинирано во чл 43б**
- **ако е одобрена како таква од страна на Комисијата за организации од јавен интерес**

Образложение: Постоенето организации од јавен интерес (ОЈИ) и во Република Македонија е потребно со цел да се направи дистинкција помеѓу оние организации кои примарно постојат и функционираат за задоволување на потребите на нивните членови, за разлика од една друга категорија на организации, кои во нивната работа остваруваат задачи од кои има корист поширокото општество. Оттука извира и потребата да се направи таа дистинкција и во Законот, со цел државата да ги препознае таквите организации, потесно да соработува со нив (бидејќи таквите организации вршат функции и се активни во области кои во поинаков случај таа би требала да ги преземе) и да создаде една стриктно условена законска рамка во која овие организации би имале определени **погодности** (пред сè даночни), но и **поголеми обврски**. Можеби во овој момент таквите организации во Република Македонија не се бројни, но при креирање и амандирање на Законот би требало да се размислува подолгорочно. Статусот на организации од јавен интерес е овозможен во бројни држави, каде што тие за бенефициите кои ги доделуваат пропишуваат правила и услови коишто организациите мораат да ги исполнат за да го добијат, но и за да го задржат.

член 43б

Организација од јавен интерес е онаа организација која преку своите активности поддржува или промовира една или повеќе од следните области:

⁹ Или во понатамошниот текст ОЈИ. Овој дел ќе следи по членот 42, од делот III за фондации.

- 1) Помош и заштита на лица со физички или ментален хендикеп
- 2) Хуманитарна помош и цели, помош на бегалци
- 3) Граѓански и/или човекови права, елиминирање на секаков тип дискриминација
- 4) Заштита на потрошувачите
- 5) Здравство, унапредување на здравјето и медицинска грижа
- 6) Уметност
- 7) Култура
- 8) Наука
- 9) Врвен спорт
- 10) Унапредување на демократијата
- 11) Заштита на човековата околина
- 12) Образование, обука и просвета
- 13) Елиминирање на сиромаштијата
- 14) Презервација на културно-историските споменици
- 15) Заштита на деца, младина и обесправени (маргинализирани) лица
- 16) Заштита и грижа на животни
- 17) Општествена солидарност
- 18) Општествен или економски развој
- 19) Социјална помош
- 20) Друга активност определена од органот кој го доделува статусот на организација од јавен интерес

Образложение: Статусот на јавен интерес се определува преку согледување која е **примарната цел** на една организација којашто побарала таквиот статус да ѝ биде доделен. Според тоа, државата го доделува таквиот статус на организации од чии активности директно има корист општеството или барем еден значаен сегмент на општеството.

Обично, одредбите за доделување на ваквиот статус поседуваат листа на наброени активности кои би можеле да се земат предвид како активности од корист на општеството. Се разбира, набројувањето на овие активности **не** антиципира дека секоја организација која ги има вброено нив во сопствените активности би можела да го добие статусот на организација од јавен интерес. Освен активностите, потребни се и други предуслови.

член 43в

Активностите од јавен интерес се однесуваат на:

- (1) Пошироката јавност, или на
- (2) една или повеќе специфични групи корисници
 - (а) ако е групата маргинализирана или обесправена во однос на популацијата во целина, или
 - (б) ако целокупната заедница се здобива со значителна вредност при обезбедување посебна корист за специфичната група

Образложение: Самото ангажирање во една област наброено во Законот не е доволна за да се добие статусот на ОЈИ. Дополнително, користа треба конкретно и ефектно да се рефлектира на целокупната јавност или барем на некоја специфична целна група (пример, хендикепирани). Значи, ако некоја организација промовира економски развој воопшто, не би се стекнала со тој статус, но ако некоја промовира економски развој во крајно неразвиени подрачја би имала шанси да се стекне со тој статус.

член 43г

Организацијата од јавен интерес не може:

- да цели кон затворена или ограничена класа на корисници, посебно не на лица кои се поврзани заради интерес со организацијата и нејзиниот кадар
- во своето работење да пројавува поголем интерес и активности насочени кон комерцијални цели, наспрема непрофитните цели

Образложение: Организацијата која би се здобила со статусот "организација од јавен интерес" би требала **првенствено** да остварува активности кои се од јавна корист. Под *првенствено* се подразбира барем околу 50% од активностите, или до практично сè што работи таа. Како методи на мерење на "првенственото" вршење на активности од јавен интерес можат да се набројат други светски искуства, како: колку трошоци (средства) се одвојуваат за таа намена, колку вработениот кадар одвојува време за тие активности, колку и каков простор и опрема се користи за тие активности и сл. Овие елементи можат да бидат и усвоени како критериуми врз база на кои Комисијата за организации од јавен интерес би одлучувала за доделувањето на овој статус на некоја организација. Од друга страна, неповолни индикатори во оваа смисла би биле: ако организацијата се ангажира во продажба на стоки и услуги над нивото на трошоци или ако им обезбедува неразумно висока плата (наспрема просекот во стопанството) на вработените, членовите, директорите и други лица или ако нуди други погодности на своите вработени или на лица поврзани со организацијата.

член 43д

Организацијата од јавен интерес е должна да поднесе наративен и финансиски извештај за нејзиното работење еднаш годишно до органот кој го доделил статусот.

По добивањето на статусот на организација од јавен интерес, органот кој го доделил тој статус ќе изврши контрола по истекот на една календарска година дали организацијата ги почитува законски определените услови за добивање на тој статус.

Ваквиот тип на контрола понатаму ќе се повторува по потреба.

член 43ѓ

Статусот на ОЈИ го доделува Комисија за организации од јавен интерес формирана при Министерството за финансии. (ЗАБЕЛЕШКА: Да се размисли дали е попогодено Комисијата да се формира при Министерството за финансии или при Владата на РМ)

Комисијата е составена од седум члена од кои еден претставник на Министерството за финансии, тројца претставници од други соодветни министерства и тројца претставници на граѓанскиот сектор. (Да се размисли дали има потреба за посебна процедура за избор на членовите, посебно на оние кои го претставуваат граѓанскиот сектор)

Мандатот на членовите на Комисијата е седум години со ротација на по еден член годишно.

Образложение: Мошне е важно кој државен орган или тело би го доделувал статусот на ОЈИ. Во оваа смисла постојат различни искуства. На пример, во Унгарија тој статус го доделуваат судовите, некаде одлуката е дисперзирана по различни министерства, некаде е само едно министерство (како, на пр., за финансии или за правда). Сепак, како најпрактично решение во оперативна смисла изгледа дека е британското решение, кое има формирано посебно тело за таа намена наречено Добротворна комисија за Англија и Велс. Таа ја има моќта да доделува таков статус, да доделува даночни бенефиции и да го надгледува работењето на ваквите организации. Бидејќи во нашиот случај прашањето е врзано за даночните бенефиции, кои имаат непосредна врска со Министерството за финансии, нашиот предлог е тоа тело да работи во рамките на ова министерство. Ова е посебно важно за да се контролира поодблизу за да нема даночна евазија.

член 43е

Во својата работа Комисијата:

- донесува решенија за добивање статус на ОЈИ
- остварува мониторинг над работата на организациите од јавен интерес во однос на тоа колку се почитува Законот и прописите на Комисијата
- прима и прегледува извештаи
- ги испитува можните прекршувања на овој закон и прописите на Комисијата преку преглед на соодветната документација на организацијата
- обезбедува поддршка и обука на ОЈИ
- покренува прекршочна постапка доколку организацијата не работи согласно одредбите на овој закон

член 43ж

Со барањето за добивање статус на ОЈИ, организацијата поднесува:

- копија од основачкиот акт и статутот

- копија од останатите документи кои биле приложени при регистрацијата во основниот суд
- писмено образложение за:
 - 1) целите од јавен интерес заради кои е заснована организацијата и за кои работи
 - 2) примарните активности во кои ќе се ангажира организацијата
 - 3) економските активности во кои ќе се ангажира организацијата

член 43з

Барањето се одбива кога:

- е некомплетно
- организацијата не ги исполнува условите од чл. 43а, 43б, 43в и 43г
- организацијата работи спротивно на одредбите на овој или на други закони и прописи

член 43с

Комисијата донесува решение за добивање статус на ОЈИ во рок од 30 дена од поднесување на барањето.

Позитивното решение со копија од документацијата се проследува во Основниот суд Скопје I.

Основниот суд Скопје I води посебен регистар за ОЈИ.

член 43и

Управниот одбор на ОЈИ, покрај одредбите од член 29 и 30 од овој закон, треба да брои најмалку 5 лица, кои се компетентни, полнолетни и кои не се обвинети за кривично дело во текот на период од 10 години пред датумот на почеток на мандатот.

Управниот одбор е одговорен за политиката и финансиското работење на ОЈИ.

Управниот одбор на ОЈИ ги прегледува и одобрува средствата, обврските, приходот, трошоците и програмата за секоја календарска година.

член 43ј

ОЈИ формира надзорен одбор.

Надзорниот одбор врши контрола за извршување на статутарните и програмските задачи и одлуки на органите и телата на ОЈИ, над спроведувањето на одредбите на овој закон и за наменското користење и располагање на средствата и приходите на ОЈИ.

За својата работа надзорниот одбор поднесува извештај до собранието на здружението или до управниот одбор на фондацијата најмалку еднаш годишно.

член 43к

Раководното лице или директорот на ОЈИ ќе биде одговорен за намерно, невнимателно или небрежно извршување или запоставување на неговите должности.

член 43л

Покрај одредбите од член 29 став 2 од овој закон, конфликт на интерес постои кога некој интерес, цел или ангажман на некое лице е или може да биде несоодветен со интересите, целите или ангажманите на ОЈИ.

Ако некое лице кое обезбедува услуги за, или има некакво овластување во има на ОЈИ, вклучувајќи раководител, член на управниот одбор или вработен во ОЈИ, има конфликт на интерес, тогаш тоа е должно тоа да го соопшти на управниот орган на ОЈИ.

Лице кое има конфликт на интерес не учествува во дискусијата и одлуката по тоа прашање во ОЈИ.

член 43љ

Во случај организацијата да е управувана од управен орган, и доколку поради смрт, спреченост, оставка или друга сериозна причина не е возможно да се создаде кворум за состанок на управниот орган, членовите на ова тело кои се присутни ќе сочинуваат кворум само за избор на доволен број на членови на телото за да се обезбеди потребниот кворум за работа.

Образложение: Овој тип на специјални одредби се потребни со цел да се обезбеди правилно работење на ОЈИ, во согласност со постојните закони, посебно бидејќи тие добиваат и определени бенефиции од државата. Треба да се земе предвид дека оваа материја ќе претставува комплетно нова област во која ќе дејствуваат овие организации, така што е потребен еден транзициски период на нивно почетничко работење, при што ќе се соберат искуства за идно понатамошно збогатување на оваа материја.

член 43м

ОЈИ може да врши стопанска дејност којашто е поврзана со активноста од јавна корист за која е регистрирана.

Образложение: ОЈИ може да ги поддржува своите активности преку приход направен од продажба на стоки и услуги. Ова е всушност најнефективниот начин за спроведување активности од јавен интерес и презервација на одржливоста на организацијата. Сепак "неповрзаните" во однос на основната мисија или споредните стопански активности не смеат да се остваруваат во голема мера.

член 43н

Секое лице кое е потенцијален донатор на средства на ОЈИ може да побара да го види актот на регистрација на организацијата како ОЈИ, да добие точен опис на нејзините цели и да биде информирано колкав процент на средства од организацијата се потрошени за режиски и други активности.

член 43њ

Непрофитноста на организацијата не исклучува исплата на соодветни трошоци или исплата на соодветна компензација на лице кое работи за ОЈИ.

член 43о

Секоја ОЈИ која го надминува годишниот приход од 100.000 евра треба да изврши независна годишна ревизија на своите финансиски средства.

член 43п

ОЈИ може во секое време да бара престанок на статусот. Комисијата со свој акт ќе констатира таков престанок.

член 43р

Кон барањето за престанок, управниот орган на ОЈИ ќе поднесе план за ликвидација до Комисијата.
При ликвидацијата приоритет ќе има подмирувањето на сите долгови и обврски на ОЈИ.
Средствата коишто ќе останат недистрибуирани, ќе бидат префрлени на друга ОЈИ, слична по цели и активности.
Со решението за престанок на ОЈИ судот ја брише ОЈИ од регистарот на ОЈИ.

член 43с

Комисијата може да поведе постапка за поништување на решението за статусот на ОЈИ ако постои доказ дека таа ги нарушила уставните или законските одредби или други прописи.
Со решението се укинуваат сите бенефиции на ОЈИ, но не се прекинуваат обврските што се однесуваат на средствата добиени додека организацијата била регистрирана како ОЈИ, како и обврската за поднесување извештај кој се однесува на тој период.

Член 44 став 1 се дополнува:

Здруженијата на граѓани и фондациите доколку сакаат да стекнат правен субјективитет се должни да се запишат во регистар.

Образложение: Неиницирањето на остварување судска регистрација на определена организација не би требало да биде санкционирано. Бројни организации би можеле да преферираат да не добијат статус на правно лице и тоа државата не би било препорачливо да го санкционира. Слично искуство имаше и Хрватска, каде повторно хрватскиот уставен суд тоа го прогласи за неуставно (Народне новине бр.20/2000) и потоа усвои нова одредба: "одредбите за партнерство ќе се применуваат на облиците на здружување кои немаат статус на правно лице".

Во истиот член да се додаде нова алинеја која ќе гласи: **Пријавата за регистрација може да се испрати и по пошта.**

Во член 48 да се додаде нов став кој ќе гласи: **Против позитивното решение за упис во судскиот регистар не е дозволена жалба.**

Член 50 да се брише или да не се плаќа објавувањето во "Службен весник". Дали новорегистрираните организации да се објавуваат во дневниот печат?

Во член 51 се додава став 2 кој ќе гласи:

Основниот суд Скопје I води регистар за ОЈИ на Република Македонија.

Регистарот е од јавен карактер и е достапен на сите домашни и странски лица кои бараат информации за овие организации.

Во член 63 став 3 да се додаде "...член или заинтересирано лице има право..."

Во член 61 став 3 да се измени и да гласи:

"Здруженијата на граѓани и фондациите можат да остваруваат приходи и од добивката од нивната стопанска дејност или од добивката на трговските друштва што ги основале."

Се додава член 65а кој гласи:

"Каква било внатрешна трансакција во организацијата меѓу неа и кое било лице поврзано со неа (како основачи, вработени, членови на управен одбор, претседатели, директори и сл.) може да биде остварена само ако се одвива под нормална пазарна вредност или под услови коишто се повеќе во нејзина полза."

Главата VI која ги опфаќа членовите од 66 до 68 за здруженија на странци да се брише целосно.

Член 71 став 4 да **се брише**.

Врзано со промените во член 44, се препорачува и корекција на член 74 став 1 алинеја 1, каде што треба да се додаде: запишано во регистарот, **а дало барање за тоа.**"

Во казнените одредби (чл.73-75) да се предвиди посебна казна доколку е злоупотребено јавното овластување или јавниот интерес. За тоа да се детализира и процедурата.

Во казнените одредби (чл. 73 до 75 некаде):

Комисијата за организации од јавен интерес покренува постапка пред судот:

- (1) за казнување на ОЈИ со паричен износ до (...) за прекршување на таа и таа одредба од законот**
- (2) за казнување на ОЈИ со паричен износ до (...) за прекршување на тој и тој пропис на Комисијата**
- (3) за бришење од регистарот на ОЈИ во согласност со член...**

Приложени забелешки, да се размисли:

1. Името на застапникот да се внесе во решението за упис во регистарот. Тоа може да се регулира во Правилникот за образецот и начинот на водење на регистарот на здруженијата на граѓани и фондации (Скопје, 29 јуни 1998 година).
2. Во случај на преместување на седиштето на граѓанската организација, лицето застапник би требало да даде барање до надлежниот суд каде сака да биде преместено, а тој да побара од судот каде е првобитното седиште да му ја достави документацијата и потоа официјално да се промени седиштето и да се донесе решение за упис.
3. Која постапка ќе се применува во случај на спор: управна, процесна или вонпроцесна? (да кажат судиите)
4. Кој орган ќе ја спроведе ликвидацијата и бришењето од регистарот и временски јасно да се постави дека прво е престанокот на работа на организацијата, па се ликвидира и на крајот се брише.
5. Дали онаму каде е наведено "стопанска дејност" да се наведе "трговска дејност"?
6. Дали терминот невладина организација да се замени со "граѓанска организација"?
7. Процедурални проблеми: При упис која постапка да се примени вонпарнична? А кога интервенира јавниот обвинител, дали да биде парнична? Има проблем кај жалбената постапка. Треба да постои поука за правен лек и да се постави рок за жалба од 8 дена. Дали во решението за упис да постои образложение? Што ако според чл. 45 судот не одговори?
8. Да се додаде и индивидуалната одговорност кон организацијата и кон надвор (други правни и физички лица) за намерно или небрежно дејствување или запоставување на должностите и задачите. Исто така, да се нормира можноста граѓанската организација да може да ги тужи вработените или членовите на управниот одбор ако настане штета кон трети лица како резултат на нивното работење или заради конфликт на интереси. Главно, членовите на органите на граѓанските организации се солидарно одговорни за штета предизвикана на организацијата преку кршење на законот или статутот или преку неисполнување на нивните обврски.
9. Ако се оцени дека има потреба, може да се вметнат и следните работи: Како **грант** ќе се смета сето она што е донирано од граѓанската организација на друго правно или физичко лице со цел да се постигне програмската определба за која е основана организацијата. Како **донација** ќе се смета сето она што е донирано од физичко или правно лице на граѓанската организација (или обратно) со цел да се постигне целта за која е основана организацијата.

Бидејќи промените во ЗЗГФ не би имале смисла ако тие не се следат преку определени даночни бенефиции кои особено би се однесувале на ОЈИ, потребно е сите промени да се одвиваат симултано. Во таа смисла, следуваат и некои сугестии:

Сугестии за даночни бенефиции на ОЈИ

- ОЈИ да биде ослободена од оданочување на сите свои приходи, како: данок на добивка, данок на недвижности, приходи од членарина, подароци, камати, ренти, котизации, донации, грантови.
- Приходот на ОЈИ заработен од нејзина стопанска активност би требало да биде ослободен од оданочување.
- Стоката, набавките и опремата којашто е увезена и потрошена од страна на ОЈИ во врска со активностите од јавен интерес, користена најмалку три години за активности од јавен интерес или дистрибуирана бесплатно во врска со активности од јавен интерес, да биде ослободена од царински давачки.
- ОЈИ не би требало да имаат право да учествуваат во јавна набавка поради нивниот посебен статус.

Сугестии за даночни бенефиции на здруженија на граѓани и фондации

Предлог 1: да се воведе минимум праг на годишен приход на една организација, кој нема воопшто да биде оданочен.

Предлог 2: да се разгледаат можностите од царински олеснувања, особено кога се во прашање донации кои имаат едукативна, здравствена или друга слична цел.

Предлог 3: Да се наведе дека донации, посебно од странство или грантови, да не се оданочуваат.

ДА СЕ РАЗМИСЛИ: Постојат неколку видови даночни олеснувања за непрофитните (невладини) организации воопшто, како што се: ослободување од данок на доход и данок на добивка, данок на имот, ДДВ и данок на купопродажба. Повеќето држави во регионот го ослободуваат од данок доходот од стипендии, донации, хонорари и членарини. Другите извори на доход, како што е доходот од економски активности (продажба на стоки или услуги) и доходот од пасивни инвестиции (на пример, дивиденди, камати, ренти) можат да бидат ослободени од данок само ако исполнуваат соодветни услови.

Да се размисли каква ќе биде примената на вакви предлози во Македонија, посебно ако хуманитарна помош наменета за дистрибуција е купена овде. Потребно ли би било да се плаќа ДДВ? Исто така, дали ќе треба да се плаќа данок за донирање опрема која оди во буџетски установи?

За да се спречат негативните појави врзани со оваа материја, исто така е неопходно и важно да се определи **ефикасен контролен и казнен систем** којшто драстично ќе ги намали шансите од злоупотреба.

Во делот кој следува се наведени сугестиите за измени во даночната регулатива, коишто се смета дека ќе придонесат кон стимулирање на развојот на граѓанските организации преку стимулирање донации на

даночните обврзници кон овие организации. Да се разгледаат и да се види што е прифатливо од ова.

ПРЕДЛОЗИ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ НА ДАНОЧНИТЕ ЗАКОНИ ШТО СЕ ОДНЕСУВААТ НА НЕПРОФИТНИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Предлог за донесување Закон за измени и дополнувања на Законот за данокот на добивка, ЗДД (Службен весник на Република Македонија бр. 80/93; 33/95; 43/95; 71/96; 5/97; 28/98 и 11/2001)

Во Законот за данокот на добивка се предлагаат неколку измени и дополнувања со цел постоечките олеснувања во полза на непрофитните организации да бидат појасни, попрецизни и, со тоа, поедноставни за разбирање и за примена.

Во членот 17 став 2 од ЗИДЗДД (Службен весник на РМ 11/2001) да се брише вториот дел на реченицата, каде што е содржан условот со кој е условено користењето на олеснувањето. Така, во сегашниот текст на членот кој гласи:

Член 17 (20 од пречистениот текст)

Членот 20 се менува и гласи:

Трошоците за економска пропаганда во функција на унапредување на дејноста на даночниот обврзник се признаваат како расход во даночниот биланс, во висина на реално направените, врз основа на приложена документација.

Издатоците за донации и спонзорства за научни, хуманитарни, културни, образовни, здравствени, религиозни и спортски цели, освен издатоците за професионален спорт, се признаваат како расход во даночниот биланс во висина од 3% од вкупниот приход, под услов да се исплатени во корист на јавни установи кои се финансираат од буџетот или на Црвениот крст на Република Македонија.

Трошоците за репрезентација на даночниот обврзник (гоштевања, подароци, одмор, рекреација и разонода) не се признаваат на товар на даночниот биланс.

Вториот став треба да заврши по зборовите *во даночниот биланс*, а запирката станува точка. Условот внесува нејаснотии и несигурност за опфатноста на потенцијалните корисници на олеснувањето, дотолку повеќе што во претходните верзии на ЗДД не постоеше вакво ограничување.

Во членот 31 од ЗДД (11/2001, или 34 од пречистениот текст) неопходно е да се појасни што се подразбира под поимите *посебни сметки, дејност* (дали во *дејност* се вклучува и некоја трговска дејност или пак законодавецот мислел само на оние дејности коишто организацијата ги врши во функција на остварување на нејзините статутарни цели и задачи, и сл.). Би било корисно целиот член да се преформулира за да кореспондира со Законот за данокот на добивка но и со ЗЗГФ.

Во глава 4 на ЗДД да се додаде нов член со кој домашните непрофитни организации основани врз основа на ЗЗГФ експлицитно ќе бидат ослободени од данокот на камата за средствата што ги депонирале во банки и други финансиски организации со седиште на територијата на Република Македонија. Станува збор за значаен извор на приходи, особено за фондациите, од категоријата пасивни приходи од капитал, за коишто во споредбеното право е вообичаено да уживаат повластен даночен третман.

Предлог за донесување закон за измени и дополнувања на Законот за персоналниот данок на доход ЗПДД (Службен весник на РМ бр. 80/93; 3/94; 70/94; 71/9628/97 и 8/2001)

Во ЗПДД да се нормира право на даночните обврзници еден дел од пресметаниот годишен персонален данок, по сопствен избор, да насочат во некоја непрофитна организација, под услов таа да е регистрирана во согласност со ЗЗГФ. Таквата одредба би можела да се помести во *дел 1 - Општи одредби* на Законот, по член 6 (*Примања на кои не се плаќа персонален данок од доход*). Така, новите членови 6а и 6б, би можеле да гласат како што следува:

Член 6а

(1)Обврзникот на данокот од доход има право да насочи 1% од пресметаниот годишен данок од доход во корист на организација регистрирана врз основа на ЗЗГФ.

(2)Средствата од став 1 на овој член може да се насочуваат единствено во корист на организациите коишто имаат статус на организации од јавен интерес.

(3)Министерството за финансии објавува список на организации од јавен интерес, најдоцна до денот на објавувањето на општиот повик за поднесување даночни пријави во смисла на член 68 став 2 од овој закон.

(4)Начинот и постапката на остварување на правото од став 1 на овој член го пропишува министерот за финансии.

Член 6б

- (1) Организациите во кои биле насочувани средства од став 6а се должни до Министерството за финансии да достават примерок од својот годишен извештај, на доцна три месеци по истекот на донесувањето на годишната сметка за годината во која биле примени средствата.*
- (2) Организациите од став 1 на овој член, кои на годишно ниво оствариле средства над износот од 30.000,00 денари, поднесуваат ревидиран финансиски извештај.*